

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حفاظت و پایداری در شهرهای تاریخی

تألیف

دنيس رادول

ترجمه

دکتر پیروز حناچی

مهندس یلدا شاه تیموری

شماره مسلسل ۸۰۷۵

شماره انتشار ۳۴۸۴

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه : رادول، دنیس
 Rodwell, Dennis
 عنوان و نام پدیدآور : حفاظت و پایداری در شهرهای تاریخی / تألیف دنیس رادول؛ ترجمه پیروز حناچی، یلدا شاه تیموری.
 مشخصات نشر : تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری : ح، ۳۰۳ ص.
 فروست : انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۳۴۸۴.
 شابک : 978-964-03-6556-4
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا .
 یادداشت : چاپ دوم.
 یادداشت : عنوان اصلی: Conservation and Sustainability in Historic Cities, 1st ed., c2007
 یادداشت : کتابنامه.
 موضوع : معماری -- نگهداری و مرمت - معماری پایدار
 موضوع : آثار تاریخی -- نگهداری و مرمت - آثار فرهنگی -- نگهداری و مرمت.
 موضوع : نوسازی شهری
 شناسه افزوده : حناچی، پیروز، ۱۳۴۲ - مترجم
 شناسه افزوده : شاه تیموری، یلدا، ۱۳۶۵ - مترجم
 شناسه افزوده : دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات
 رده بندی کنگره : NA۱۰۵/۲ج۷ ۱۳۹۳
 رده بندی دیویی : ۷۲/۲۸۸
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۳۹۵۶۸۶

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگها، سایتها، مجلهها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می شود.

عنوان: حفاظت و پایداری در شهرهای تاریخی
 تألیف: دنیس رادول
 ترجمه: دکتر پیروز حناچی - یلدا شاه تیموری
 نوبت چاپ: دوم
 تاریخ انتشار: ۱۳۹۳
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
 چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

ISBN:978-964-03-6556-4

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجمان است»

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»

بها: ۱۶۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press @ ut. ac. ir - تارنما: http://press.ut.ac.ir

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۰۱۲۰۷۸

فهرست مطالب

مقدمه مترجمان	
مقدمه نویسنده	
قدردانی نویسنده	
تعاریف: حفاظت و پایداری	

فصل اول: حفاظت: پیشینه	۱
حفاظت معمارانه: آغاز و سیر تکامل	۱
نقاط عطف در تاریخ حفاظت معمارانه	۴
قرون هجدهم تا بیستم	۵
ادبیات حفاظت معمارانه	۷
منشورهای حفاظت	۱۰
منشورهای کلیدی و زمینه‌های شکل‌گیری آنها	۱۴
حفاظت شهری: آغاز رویکرد موزه‌ای	۱۸
منظر شهری: مفهوم	۲۳
خلاصه فصل اول	۲۵
منابع	۲۶
فصل دوم: سابقه برنامه‌ریزی شهری	۲۹
شهرهای پیش از صنعتی شدن	۲۹
جریان اصلی برنامه‌ریزی شهری مدرن	۳۱
دیدگاه‌های دیگر	۳۷
سر پاتریک گدس و حفاظت در شهر قدیمی ادینبرو	۳۸
حفاظت شهری: شروع جریان در بریتانیا	۴۴
خصوصیت شهرها	۵۴
خلاصه فصل دوم	۵۶
منابع	۵۸

۶۳.....	فصل سوم: پایداری: پیشینه
۶۳.....	پایداری: آغاز و سیر تکامل
۶۴.....	از بین رفتن زیستگاه، گونه‌های حیوانی و تنوع زیستی: افزایش آگاهی
۶۶.....	آلودگی شهری
۶۹.....	طرح‌های کلیدی سازمان ملل متحد در زمینه پایداری
۷۴.....	ادبیات پایداری
۷۷.....	پایداری در ارتباط با شهرهای تاریخی
۷۸.....	حفاظت شهری: آغازهای راهبردی در مقیاس کلان شهر
۸۳.....	خلاصه فصل سوم
۸۴.....	منابع
۸۷.....	فصل چهارم: حفاظت: طرح‌ها و دستورالعمل‌های بین‌المللی
۸۷.....	سازمان ملل متحد + یونسکو
۸۷.....	یونسکو
۱۰۲.....	حفاظت شهری: مشارکت بین‌المللی
۱۱۰.....	خلاصه فصل چهارم
۱۱۱.....	منابع
۱۱۵.....	فصل پنجم: حفاظت: جایگاه و دستورالعمل‌های کشور بریتانیا
۱۱۵.....	سیستم حمایتی ایجاد شده
۱۱۷.....	مشارکت جامعه مدنی، دستورالعمل سیاسی و فنی
۱۲۰.....	نواقص موجود در سیستم حمایتی ایجاد شده
۱۲۲.....	ویژگی‌های معماری و تفاوت‌های محلی
۱۲۷.....	بررسی سیاست‌های مرتبط با محیط تاریخی در انگلستان
۱۳۶.....	میراث انگلستان به عنوان یک نماینده بازآفرینی
۱۳۹.....	حفاظت شهری: شهری با کلیسای جامع
۱۴۲.....	خلاصه فصل پنجم
۱۴۴.....	منابع

۱۴۹	فصل ششم: شهرهای پایدار و طرح‌های شهری
۱۴۹	شهرهای پایدار
۱۵۳	پایداری و ساختار بازده انرژی
۱۵۶	روستاهای شهری
۱۵۹	شهر پایدار آرمانی؟
۱۶۱	رسانس شهری
۱۶۶	کپنهاک: شهرها شهروندان را می‌سازند و شهروندان شهرها را
۱۶۸	املاک خالی در شهرهای تاریخی
۱۷۱	حفاظت شهری: مرکز یک مادر شهر
۱۷۴	خلاصه فصل ششم
۱۷۶	منابع
۱۷۹	فصل هفتم: مدیریت شهرهای میراث جهانی: بریتانیا
۱۷۹	دستورالعمل بین‌المللی
۱۸۲	سایت‌های میراث جهانی بث و ادینبرو
۱۸۹	بنیاد نگهداری بث
۱۹۱	انجمن کاکبرن، ادینبرو
۱۹۳	طرح‌های مدیریتی برای سایت‌های میراث جهانی
۱۹۴	ادینبرو: فرهنگ حفاظت معمارانه
۲۰۲	حکایت حمل‌ونقل ادینبرو: داستانی طولانی، پیچیده و مداوم
۲۱۰	خلاصه فصل هفتم
۲۱۲	منابع
۲۱۷	فصل هشتم: مدیریت شهرهای تاریخی: رویکرد از پایین به بالا
۲۱۷	اروپای مرکزی و شرقی
۲۱۸	سیپیو، رومانی
۲۲۶	مشارکت اجتماعی در جای دیگری از رومانی
۲۲۸	اسمره، اریتره، واقع در شاخ آفریقا
۲۴۱	خلاصه فصل هشتم
۲۴۳	منابع

۲۴۷	فصل نهم: انطباق حفاظت و توسعه پایدار.....
۲۴۷	جهانی فکر کنید و محلی عمل کنید.....
۲۴۸	سه مؤلفه پایداری: اقتصاد، محیط‌زیست و برابری.....
۲۵۳	کاهش، استفاده مجدد و بازیافت.....
۲۵۵	بازیافت مصالح ساختمانی در جامعه.....
۲۵۷	استفاده مجدد از بناها در جامعه محلی.....
۲۵۹	استفاده مجدد از بناها در جوامع محلی و بین‌المللی.....
	استفاده مجدد از یک مجموعه صنعتی: به حداقل رساندن مداخله و به حداکثر رساندن پتانسیل
۲۶۱	جمعیت.....
۲۶۳	به منبع نزدیک بمانید.....
۲۶۳	رویکرد از بالا به پایین در مواجهه با رویکرد از پایین به بالا.....
۲۶۶	حفاظت شهری: گسترش تهدیدها به شهرهای تاریخی.....
۲۷۲	خلاصه فصل نهم.....
۲۷۴	منابع.....
۲۷۷	فصل دهم: چالش و فرصت.....
۲۷۷	هدف از این کتاب.....
۲۷۷	چالش.....
۲۷۹	برخی مسائل رایج.....
۲۸۲	معماری معاصر و نقش مهندسان معمار.....
۲۸۳	ماهیت طراحی شهری مطلوب.....
۲۸۴	چشم‌انداز شهری و هویت ژئوفرنگی.....
۲۸۶	تداوم خلاق در معماری.....
۲۸۸	معماری معاصر و نگرانی‌های مربوط به طراحی.....
۲۹۰	فرصت.....
۲۹۲	منابع.....

مقدمه مترجمان

از آنجا که شهرها کانون توسعه و به تبع آن کانون مصرف و تخریب محیط‌زیست طبیعی و تاریخی بوده‌اند، برای رسیدن به یک جهان پایدار باید از شهرهای موجود شروع کرد. این در حالی است که حفاظت از ارزش‌های فرهنگی و تاریخی بدون توسعه، و توسعه بدون توجه به حفاظت از ارزش‌های یاد شده نمی‌تواند پاسخگوی شرایط شهرهای تاریخی باشد؛ در این راستا «توسعه پایدار» در شهرهای تاریخی شاید مناسب‌ترین دیدگاهی باشد که می‌تواند میان این دو رویکرد تعادل برقرار کند. چراکه نخستین گام برای پایدار بودن توسعه در شهرهای تاریخی، حفاظت از ارزش‌های نهفته در آنها است. حفاظت از شهرهای تاریخی که بر مبنای اصول پایداری طراحی و ساخته شده‌اند، عمر استفاده از آنها را افزایش می‌دهد و باعث کاهش مصرف انرژی‌های تجدیدناپذیر می‌شود و از این رو توجه به استفاده پایدار از ثروت‌های فرهنگی - تاریخی موجب افزایش طول عمر و تداوم اثر می‌گردد.

کتاب حاضر در پی شکل‌دهی ارتباطی میان «حفاظت شهری و معمارانه» و عوامل زیست‌محیطی «پایداری» است. از این رو با کنار هم قرار دادن ریشه‌های جداگانه این دو رویکرد و جستجو برای ایجاد پیوستگی میان زمینه‌های نظری و بررسی سیر تغییر و تحولات و شکل‌گیری آنها؛ اصول انطباق میان حفاظت و پایداری را کاهش، استفاده مجدد و بازیافت منابع تجدیدناپذیر و مدیریت ضایعات معرفی می‌کند.

لزوم توجه به این موضوع در کشور ایران با توجه به ذخایر ارزشمند میراث شهری و همچنین فرآیند روبه‌رشد توسعه شهری می‌تواند بسیار ارزشمند باشد. چراکه موضوع حفاظت از ثروت‌های فرهنگی بر رویکرد حفاظت ایستا استوار است و در ضمن از ابزارهای مناسب برای حفاظت و بهره‌برداری پایدار بی‌بهره است و فقدان نگاهی حفاظت‌گرا به شهرهای تاریخی در روند توسعه پایدار محسوس می‌باشد.

پیروز حناچی، یلدا شاه تیموری

اسفند ماه ۱۳۹۲

مقدمه نویسنده

«حفاظت شهری» مفهومی است که دست‌کم از دهه ۱۹۶۰^۱ همراه ما بوده است. «توسعه پایدار» نیز مفهومی است که از دهه ۱۹۸۰ آغاز و امروزه به یکی از برنامه‌های اصلی ما تبدیل شده است. اگرچه ریشه‌های این دو مفهوم متفاوت هستند، اما *حفاظت و پایداری* هر دو دارای زمینه‌های مشترکی می‌باشند.

این کتاب چگونگی ارتباط این مسائل را با هم در بستر شهرهای تاریخی بیان می‌کند و اهداف آن عبارت است از:

- شناسایی نقص‌های موجود در فلسفه و شیوه رایج در حفاظت شهری؛
- بیان ارتباط میان حفاظت شهری موفق و برنامه‌های وسیع پایداری و تنوع فرهنگی؛
- بیان مختصری از رویکرد و شیوه مشترک این دو مفهوم تا در طیف پیچیده‌ای از رشته‌ها و مسائل مرتبط رشد و توسعه یابند؛
- افزایش ارتباط درک شده از حفاظت معمارانه و میزان دستیابی به آن؛
- گسترش دستیابی به اهداف پایداری در بستر شهرهای تاریخی؛ و
- تأکید بر فرصت‌هایی برای حفاظت و پایداری به منظور مشارکت در دستاوردهای دوجانبه.

کتاب‌های منتشر شده پیشین بر حفاظت و پایداری به عنوان مسائلی جدا از هم متمرکز بودند. به هر حال، برداشت‌ها تغییر می‌کنند و حلقه‌های ارتباطی جدیدی در حال شکل‌گیری می‌باشند، و این کتاب به دنبال کمک به این فرایند مهم است. نقطه شروع این کتاب بریتانیا است. این کتاب مثال‌هایی از نظریه و شیوه حفاظت و پایداری در سراسر اروپا و دیگر مکان‌های پیرامون جهان ارائه می‌دهد.

۱. کلیه تاریخ‌هایی که در کتاب به آنها اشاره شده است، میلادی می‌باشد - م.

قدردانی نویسنده

مأخذ و اساس این کتاب از دو پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد اینجانب (نگارنده کتاب) که در اوایل دهه ۱۹۶۰ در دانشگاه به نگارش درآمد، نشأت گرفته است؛ که یکی از آنها مرتبط با شهر ادینبرو و دیگری نیز در خصوص کشورهای اروپای غربی می‌باشد. ایده‌ها و اصولی که در تهیه این کتاب مؤثر بوده‌اند، مرهون و مدیون اشخاص بسیاری است که ذکر نام آنها تنها به عنوان یک نام و یا از قلم انداختن نام برخی از تأثیرگذارترین آنها به دور از مراتب قدردانی و سپاسگذاری می‌باشد. بنده حتی برخی از این افراد را هرگز ملاقات نکرده‌ام و آنها را از طریق کارهایشان می‌شناسم. در این فرصت تنها به گفتن این دو موضوع بسنده می‌کنم:

اول اینکه، پشتیبانی همکاران، دوستان و هم‌رده‌های خود در جای‌جای انگلستان مانند لندن، کمبریج، دربی، ادینبرو و شهرهای مختلف اروپای شرقی و غربی، کمک شایان و قطعی به بنده کرده است.

دوم اینکه، بنده علاقه و پشت‌کار خود را در زمینه حفاظت شهری و معمارانه و پیوند آنها با معماری مدرن و شهرسازی مرهوم و وام‌دار مرحوم جناب آقای لسلی مارتین^۱، که در دانشگاه استاد بنده بودند، می‌باشم. ایشان یکی از برجسته‌ترین مدرنیست‌ها در رشته تخصصی خود بودند. جناب آقای مارتین نقشی مؤثر در رشد شاگردان رشته معماری که باید در آینده شکوفا شوند، داشتند. ایشان حتی زمانی که مباحث دانشگاه‌های معماری از آنچه اکنون می‌باشند کهنه‌تر بودند، بنده را ترغیب و حمایت می‌کردند.

1. Leslie Martin

تعاریف: حفاظت و پایداری

زمینه مورد مطالعه این کتاب در رابطه با شهرهای تاریخی، و در خصوص نظریه و شیوه حفاظت^۱ و پایداری^۲ در شهرهای تاریخی می‌باشد.

در مفهوم گسترده زیست‌محیطی، حفاظت و پایداری دارای معانی موازی هم هستند و بسیاری از اوقات برای بیان لزوم مدیریت منابع طبیعی جهان و زیست‌کره زمین استفاده می‌شوند: نخست، به منظور ایجاد هماهنگی میان بشر و طبیعت، و دوم، برای ارتقاء دادن محیط‌زیست و شرایط و کیفیت زندگی انسان‌ها و شیوه‌های زندگی آنها.

واژه پایداری که در این کتاب استفاده می‌شود دارای مفهوم گسترده‌ای است. از طرف دیگر، واژه حفاظت زمانی که در مورد شهرهای تاریخی بکار می‌رود معنای محدودتری دارد. ریشه اصلی آن حفاظت معمارانه است، که نقاط شروع آن شامل باستان‌شناسی و تنوع ژئوفرننگی (تنوع فرهنگی مبتنی بر جغرافیا) و تکامل تاریخی سبک‌های معماری، فنون و مصالح ساختمانی می‌باشند. ریشه دیگر حفاظت شهری، منظر شهری و رویکردی ریخت‌شناسی و زیبایی‌شناختی به مدیریت تغییر در شهرهای تاریخی است. در هیچ یک از دو مفهوم حفاظت معمارانه و منظر شهری اولویت کار بر مبنای دغدغه پایداری نمی‌باشد؛ اگرچه، هر دوی این مفاهیم پتانسیل ایجاد سهم قابل‌توجهی را در پایداری دارند.

1. conservation
2. sustainability

امروزه بزرگترین عامل تخریب شهرهای تاریخی فرسایش فیزیکی آنها نیست بلکه ثروت بی‌موردی است که در بیشتر کشورهای غربی برای توسعه هزینه می‌شود.

گراهام شانکلند^۱